

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН
НАЦІОНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ СТРАТЕГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

МАТЕРІАЛИ ДОПОВІДЕЙ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«УКРАЇНА В СИСТЕМІ
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ
І ПОЛІТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ»**

27 -28 квітня 2020 року

Ужгород
2020

УДК 339.92(4+477)(063)+327.39

У-45

За загальною редакцією:

Палінчак М. М., доктор політичних наук, професор, декан факультету міжнародних економічних відносин УжНУ.

Химинець В.В., доктор економічних наук, доцент, завідувач відділу досліджень Західного регіону в місті Ужгород Національного інституту стратегічних досліджень України.

Король М.М., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин УжНУ, заступник декана з наукової роботи.

Рецензенти:

Мікловда В. П., доктор економічних наук, професор, член-кореспондент Національної академії наук України.

Філіпенко А.С., доктор економічних наук, професор кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Т.Г.Шевченка, академік АН ВШ України.

Остапець Ю.Л., доктор політичних наук, професор.

У-45 **Україна в системі європейської економічної і політичної інтеграції:** матеріали доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (м. Ужгород, 27-28 квітня 2020 року) / За заг. ред.: М. М. Палінчак, В.В. Химинець, М.М. Король. – Ужгород: РІК-У, 2020. – 392 с.

ISBN 978-617-7692-82-8

У збірнику викладено матеріали доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Україна в системі європейської економічної і політичної інтеграції» (27-28 квітня 2020 року, м. Ужгород), у яких розглядаються проблеми економічної теорії та історії економічної думки, світового господарства і міжнародних економічних відносин, економіки та управління національним господарством, економіки та управління підприємством та інші питання.

УДК 339.92(4+477)(063)+327.39

Матеріали видані за сприянням Національного інституту стратегічних досліджень

ISBN 978-617-7692-82-8

© Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет», 2020
© ТОВ «РІК-У», 2020

CREDIBILITY OF EU PERSPECTIVE FOR THE WESTERN BALKANS. (<i>Mykola Palinchak, Oleksandr Hleba</i>).....	296
ВИБОРИ В ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ ЯК ІНДИКАТОР РІВНЯ ІНСТИТУЦІАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ (НА ПРИКЛАДІ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ) (<i>Палінчак М.М., Лешанич М.</i>).....	300
ФУНКЦІОНАЛЬНІ ПРІОРИТЕТИ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ У ДЕМОКРАТИЧНИХ СУСПІЛЬСТВАХ (<i>Палінчак М.М., Комарницький В.В.</i>)	305
ОТРИМАННЯ ТОМОСУ ПРАВОСЛАВНОЮ ЦЕРКВОЮ УКРАЇНИ: РЕАКЦІЯ МІЖНАРОДНОЇ СПІЛЬНОТИ (<i>Палінчак М.М., Мегела Р.Р., Юрош В.В.</i>).....	309
ХАРАКТЕРИСТИКА ЕКОНОМІЧНОГО ЧУДА СІНГАПУРУ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТ. В КОНТЕКСТІ ДЕРЖАВНОГО ВТРУЧАННЯ В ЕКОНОМІКУ (<i>Палінчак М. М., Шкріба В. П., Кіфор Г.М.</i>).....	314
ПОЛІТИКА І ЦЕРКВА В КРАЇНАХ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ (<i>Палінчак М.М., Яцина П.Е., Юрош В.В.</i>).....	319
АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНА РЕФОРМА В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ: ЗАКАРПАТСЬКИЙ ВИМІР (<i>Панов А.В.</i>).....	323
ЕВОЛЮЦІЯ ВІДНОСИН ВЕНЕСУЕЛИ ТА МЕКСИКИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ (У ХХІ СТОЛІТТІ) (<i>Пілаш Д.</i>).....	327
ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МІЖ ПРОЦЕСОМ СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ І ІНТЕГРАЦІЄЮ В ЄС (<i>Савка В.Я.</i>).....	333
ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ ТА ГАРАНТІЇ БЕЗПЕКИ У КОНТЕКСТІ ПРИЄДНАННЯ УКРАЇНИ ДО ДОГОВОРУ ПРО НЕРОЗПОВСЮДЖЕННЯ ЯДЕРНОЇ ЗБРОЇ (<i>Слободянюк А.О.</i>)...	338
ДЕРЖАВНА ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА США ТА ЇЇ РЕФОРМУВАННЯ (друга половина ХХ-го ст.) (<i>Стойка О., Стойка І.</i>).....	342
РОЛЬ ХРИСТІЯНСЬКОГО ФУНДАМЕНТАЛІЗМУ У ВИБОРЧОМУ ПРОЦЕСІ США. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ З КРАЇНАМИ ЄВРОПИ (<i>Стебляк Д.М.</i>).....	345

ОТРИМАННЯ ТОМОСУ ПРАВОСЛАВНОЮ ЦЕРКВОЮ УКРАЇНИ: РЕАКЦІЯ МІЖНАРОДНОЇ СПІЛЬНОТИ

Палінчак М.М.

*доктор політичних наук,
професор кафедри міжнародної політики,
факультету міжнародних економічних відносин
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Мегела Р.Р.

*аспірант кафедри міжнародної політики,
факультету міжнародних економічних відносин
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Юрош В.В.

*аспірант кафедри міжнародної політики,
факультету міжнародних економічних відносин
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Визначальна подія відбулася 5 та 6 січня 2019 р. в Константинополі – остаточна канонізація єдиної помісної Української Церкви.

А 6 січня у Стамбулі, на Фанарі, патріарх Варфоломій урочисто вручив главі новоствореної ПЦУ митрополитові Епіфанію Томос про визнання канонічної автокефалії ПЦУ.

Остаточне закріплення Константинополем автокефального статусу помісної Церкви України викликало емоційні оцінки закордонних ЗМІ: «Землетрус у релігійній геополітиці»; «Україна щойно зруйнувала останній міст, який пов'язував її з Росією, оскільки її Православна Церква цими вихідними офіційно звільнилася від наставництва Московського патріархату і всієї Росії»; «Православна Церква України більше не питиме з московської чаші»; «Величезна перемога для України й поразка для Кремля». Натомість усі кроки до здобуття УПЦ канонічної автокефалії і незалежності від РПЦ, що відбувалися впродовж 2018 р., і особливо Об'єднавчий Собор 15 грудня 2018 р., викликали вкрай різку і хворобливу реакцію в Росії, а також у проросійських структурах в Україні. Адже після обрання на Об'єднавчому Соборі Епіфаній став митрополитом Київським і всієї України. Своєю чергою, митрополит УПЦ Московського патріархату Онуфрій втратив свій статус. Саму ж УПЦ Московського па-

тріархату за рішенням Верховної Ради України було перейменовано в РПЦ.

Автокефалія ПЦУ і деталі «хрестового походу» проти України одразу ж стали предметом обговорення на найвищому рівні в Кремлі – у Раді безпеки Російської Федерації, що не має прецедентів у міжнародному праві і взагалі виходить за межі здорового глузду. Виконуючи рішення Раді безпеки, патріарх Кирил писав листи-скаррги на «раскольників» в усі міжнародні інстанції, включно з ООН, перетворюючи свої волення на посміховисько. Дуже дивною є реакція церковного керівництва сусідньої держави на прийнятій Верховною Радою України Закон про перейменування УПЦ Московського патріархату на РПЦ. Мовляв, цей Закон порушує конституційні права російськомовних православних України. Не зрозуміло, чому УПЦ Московського патріархату соромиться свого російського походження і боїться називати речі своїми іменами? Як засвідчує багатовікова історія філософської і богословської думки, підміна понять – це аж ніяк не мудрість, а спритність. Якщо Росія насправду така сильна і непереможна, як про це оголошують ідеологи «русского мира», для чого ховатися під чужим іменем? Маскуватися етнонімом того народу, якого нібито «ніколи не було, немає й бути не може»? Таке маскуванню можемо пояснити хіба що логікою «гібридної», тобто неоголошеної і підлої війни Росії проти України. Крім того, з погляду церковного права УПЦ Московського патріархату перебуває під юрисдикцією Російської Церкви; у Статуті про її управління чітко визначено, що УПЦ «становить... частину Московського патріархату» і, як така, має своїм найпершим обов'язком «нагляд за проведенням у життя рішень Помісних Соборів РПЦ». Сам предстоятель УПЦ Московського патріархату, хоча й обирається українськими архієреями, але, згідно з тим же Статутом, «благословляється Святішим Патріархом Московським і всія Русі» [2, с. 194]. Московський патріархат іноді й не приховує, що назва УПЦ є лише бутафорським прикриттям легального каналу церковного впливу на Україну, а всі єпископи УПЦ Московського патріархату є штатними єпископами РПЦ. Саме тому вони і проводять політику російського церковно-політичного істеблїшменту щодо окупації України.

Ще один важливий аспект, на якому слід наголосити, – відсутність (за винятком поодиноких випадків) патріотичного духу в середовищі УПЦ Московського патріархату. Священники цієї Церкви

за понад п'ять років тривання російсько-української війни не віднайшли в собі ні мужності, ні сили волі, щоб засудити збройні зазіхання Російської Федерації на територіальну цілісність і суверенітет України. Офіційні речники УПЦ Московського патріархату воліють за краще уникати всього, що стосується проблем російської агресії, щоб не гнївити свого московського керівника – патріарха Кирила.

Суть полягає в тому, що всі російські так звані «духовные и исторические скрепы» тримаються саме на українській історії [5]. Відтак виходить, що росіяни «втрачають» украї важливий і великий період історії, який штучно собі приписали. Українці нізвідки не прибукали й нікуди не ділися, і саме вони є найпершими наступниками Київської Русі-України та її духовної спадщини. Ще раз зауважимо, що ми маємо власну церковну історію, яка (якщо брати до уваги проповідництво святого апостола Андрія Первозваного у Скуфії, тобто на українських землях, у I столітті) налічує близько 2 тис. років. Кремлівським ідеологам «русского мира» дуже не хочеться переписувати сфальшовану ними історію «тисячолітньої Росії» і, зокрема, визнати, що учень Ісуса Христа апостол Андрій благословляв не Росію, а Україну, і що київський князь Володимир хрестив не Росію (якої тоді на світі ще не було), а Україну. Відокремлення Української Церкви від Москви дасть світові остаточне розуміння того, що східні слов'яни – це не тільки Москва чи Росія, що українське православ'я і духовно, і інтелектуально багатше за російське. Світ побачить, що в Україні є ще одна культура – абсолютно самотня, давніша від російської і багатша за неї.

З погляду геополітики для Росії настають сумні часи. Імперіалістичні ідеї В. Путіна, зокрема ідеї так званого «русского мира», який нібито повинен об'єднати православних слов'ян, зокрема «Великоросію», «Новоросію» та «Малоросію», поступово зазнають краху. Це невідворотний історичний процес. З-під впливу Росії спочатку вийшла Грузія, тепер – Україна. Позбавлена найважливішої геополітичної та православної «провінції» – України, Росія по суті перестала бути імперією, а В. Путін в історії своєї країни може посісти місце поруч із М. Горбачовим, якого співвітчизники в наш час звинувачують у розвалі СРСР. Нині саме В. Путін несе відповідальність за втрату російського впливу в Україні та інших країнах – колишніх радянських республіках, адже він цілеспрямовано веде Московську імперію до краху, насамперед через свою агресивну політику щодо сусі-

дів і воєнні авантюри у світі. Все це ставить під сумнів спроможність «царя» перетворити Росію на потужного геополітичного гравця та лідера православного світу. Як не дивно, але саме незаконна анексія Криму та військове вторгнення на Донбас 2014 р. підштовхнули Кремль до глибокого цивілізаційного розриву не тільки з Україною, а й фактично з усім цивілізованим світом. А надання Томосу про автокефалію ПЦУ для Росії стало вже проблемою її існування як імперії чи квазі-імперії.

Є всі підстави припускати, що тепер, на тлі війни на Донбасі та окупації Криму, українці поступово будуть переходити до своєї, справжньої Української Церкви, відмовляючись від тієї, яку контролює Кремль. Цей процес буде тривалим, але невпинним – попри будь-які спроби опору з боку Москви. Адже перебіг історії не можна повернути назад! Згідно з інформацією, наданою патріархом Філаретом у квітні 2016 р., за час війни з Росією до Київського патріархату вже тоді перейшли сотні тисяч вірників [3]. Вже в перші місяці після створення ПЦУ до неї приєдналися декілька тисяч парафій РПЦ. Приємно, що з середини січня 2019 р. майже щотижня надходить інформація про перехід закарпатських парафій під юрисдикцію ПЦУ. Дуже важливим фактором у цьому процесі є налагодження відкритих взаємин із тими священнослужителями, які не є закоренілими апологетами РПЦ і перебувають на порозі свого світоглядного та громадянського вибору. На часі також започаткування в Україні міжконфесійного діалогу між національно зорієнтованими ПЦУ та УГКЦ. Він є дуже реальним і рано чи пізно обов'язково принесе позитивний результат.

Згідно з висновками експертів-релігієзнавців, держава повинна всіляко сприяти реалізації комплексного (дипломатичного, організаційного, інформаційно-медійного) конституювання нашої помісної Православної Церкви у столиці України Києві, що повністю відповідає нормам як церковного, так і міжнародного права. Такий комплекс політико-правових заходів дасть змогу відвернути загрози національній безпеці, котрі несе Україні агресивна політика, здійснювана засобами й механізмами Московського патріархату в умовах гібридної війни [1, с. 361].

Усі найближчі роки повинні стати для ПЦУ роками посилення єдності зі Вселенським православ'ям. Та найважливіше завдання нашої Церкви на даному етапі – об'єднання віруючих і церковних

громад, зокрема й УПЦ Московського патріархату. «Всі ми маємо відкласти минулі образи, протистояння й відчуження, оскільки лише через прощення одне одного зможемо справді утвердити єдину помісну автокефальну українську Православну Церкву», – заявив очільник ПЦУ митрополит Єпіфаній [4, с. 2].

Список використаної літератури:

1. Здіорук С. І. Загроза національній безпеці Української держави, що несе Московський патріархат в умовах гібридної війни Росії проти України. *25-річчя української незалежності як історія релігійних свобод і світоглядного плюралізму: державні інституції та релігійні організації у пошуках моделей партнерства*: зб. наук. матеріалів. Київ: Дух і Літера, 2017. 616 с. С. 336-361.
2. Палінчак М. М., Галда П. П., Лешанич М. Ю. Релігійний фактор у міжнародних відносинах: навч. посібник для студентів. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2015. 296 с.
3. Патріарх Філарет: за час війни з Росією до Київського Патріархату перейшли сотні тисяч вірян. *Risu*: релігійно-інформаційна служба України. Міжправославні стосунки. 2016, 4 квітня. URL: https://risu.org.ua/ua/index/all_news/confessional/orthodox_relations/62983/%3B.
4. *Урядовий кур'єр*. 2019. 15 січня. С. 2.
5. Палінчак М.М. Держава і церква у постсоціалістичних суспільствах (на прикладі країн Центральної Європи та України): Монографія – Ужгород: Поліграфцентр “Ліра”, 2014. – 408 с.